

MUDr. Ján Ambro – 130. výročie úmrtia

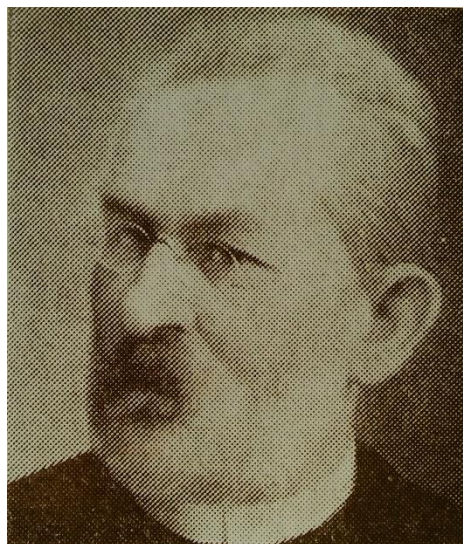
(27.3. 1827 Beckov – 15.5. 1890 Bratislava)

Významný uhorský lekár slovenského pôvodu, priekopník moderného zdravotníctva v oblasti pôrodníckej praxe, zakladateľ a riaditeľ prvej školy pre babice v Bratislave, propagátor Semmelweisovho učenia o sepe.

Narodil sa 27. marca 1827 v Beckove v rodine mäsiara **Juraja Ambru** a zemianky **Juliany**, rod. **Detsy** (1809 -1878). Otec mu zomrel v detskom veku a matka sa druhýkrát vydala za Jána Boora, s ktorým mala tri deti. Mladý Ambro si na štúdium musel zarábať. Základné vzdelanie získal v beckovskej evanjelickej škole, v Modre študoval na evanjelickom gymnáziu (spolu s Dionýzom Štúrom), pokračoval na gymnáziu v Trnave a v Šoprone, kde v roku 1846 zmaturoval. Počas štúdia bol aktívnym členom *Spolku slovenských študentov* zvanom „Bratia šopronskí“, bol jeho pokladník v rokoch 1843-1845 a prispieval do školského časopisu *Věmec*.

Medicínu študoval na lekárskej fakulte univerzít v Pešti a Viedni, diplom z lekárstva, chirurgie a pôrodnictva získal v roku 1852. Svoju lekársku dráhu začínal vo Všeobecnej nemocnici vo Viedni na pôrodnickom oddelení. Jedným z jeho učiteľov bol aj Ignác F. Semmelweis, tvorca priekopníckeho učenia o sepe (1847), ktorého sa stal Ambro aktívnym propagátorom. Vlastné skúsenosti so sepsou nadobudol pri pitve mŕtvoly ženy, keď sa mu dostala kvapka hnisu do pravého oka a v dôsledku infekcie prestal naň vidieť.

Od roku 1855 bol asistent na chirurgickej klinike prof. Balassu v Pešti. V rokoch 1856 až 1870 pôsobil ako praktický lekár v Kis-Ujszállasi, kde mal na starosti takmer 10 000 obyvateľov a získal tam neoceniteľné skúsenosti ako praktický i súdny lekár, o čom informoval odbornú verejnosť v roku 1868 na XIII. Zhromaždení uhorských lekárov v meste Eger (5). Bol poverený vypracovaním návrhu opatrení na zníženie dojčenskej úmrtnosti, ktorá bola v Uhorsku jedna z najvyšších v Európe. Od vtedy sa medicínsky zamerával na zlepšenie situácie matky a dieťaťa v uhorskom zdravotníctve. Publikoval články, aj verejný list Ministerstvu zdravotníctva, kde žiadal, aby zaviedli opatrenia podľa nauky MUDr. Semmelweisa (lekár môže prísť k rodičke iba s rukami umytými v chlórovej vode). Žiadal zriadiť v nemocniciach samostatné pôrodnické oddelenia a zavedenie odborného vzdelávania pre pôrodné asistentky.

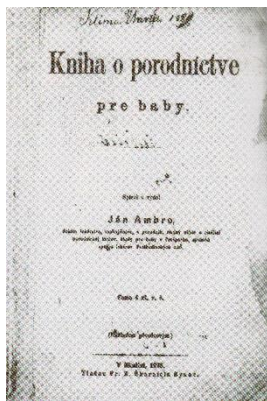

Cieľ sa postupne začal naplňovať, keď v priestoroch **Krajinskej nemocnice**, ktorú otvorili v Bratislave 28. októbra 1864, išlo o najväčšiu nemocnicu v Uhorsku (terajšia Fakultná nemocnica na Mickiewiczovej ul.) – mala až 250 postelí, z toho bolo trinásť pôrodnických (3. s. 43) – bola **29. októbra 1872** zriadená **Bratislavská kráľovská škola pre baby**. MUDr. Ján

Ambro sa stal zakladateľom a prvým riaditeľom školy. Na nové miesto prišiel z Budapešti, kde pracoval od roku 1870 ako asistent na pôrodníckej klinike. Žiaľ, ukázalo sa, že skromné priestory nemocnice boli pre pôrodnicu a súčasne aj školu nevyhovujúce hygienicky, aj čo sa týka vybavenia. Po troch rokoch premiestnil Ambro poslucháreň do susedného domu pri nemocnici a vybrané ženy mohli rodiť v bytoch pôrodných asistentiek za prítomnosti žiačok školy (poliklinický spôsob výučby). V roku 1880 spísal o nedostatkoch nemocnice leták *Nedostatky Prešporskej krajinskej nemocnice a babskej školy*. Jeho boj o novú budovu sa podaril – so stavbou pôrodnice sa začalo v roku 1883 na križovatke Edlovej a Telocvičnej (dnes Podjavorinskej a Zochovej) ulice v Pálffyho záhrade. Nová budova sa dostala do užívania už v januári 1885.

MUDr. Ambro je známy predovšetkým ako autor prvej slovenskej učebnice pre pôrodné asistentky – babice, ktorá vyšla v roku 1873 v Skalici pod názvom **Kniha o pôrodníctve pre baby**. Pretože Ambro neovládal gramatiku novej slovenčiny, rukopis jazykovo upravil Michal Boor, jeho nevlastný brat, redaktor a spisovateľ. Knihu Ambro „venoval blahej pamiatke Ignáca Semmelweisa, doktora lekárstva, ránhojičstva, riadneho profesora na vysokých školách v Budapešti.“ O rok neskôr vyšla v maďarčine doplnená o 18 tabuliek a 69 vyobrazení priebehu pôrodu. Pred vyjdením Ambrovej knihy sa na škole pre babice používala kniha *O pôrodníctve pre baby* od pražského pôrodníka Dr. Jana Strenga. Dr. Ambro napísal 19 vedeckých prác (3, s. 48) z oblasti pôrodníctva. Písal do nemeckých, maďarských a slovenských novín a odborných lekárskeho časopisov.

Prínosom k sociálnej pediatrii v európskom kontexte sú jeho články *Spis v mene opustených detí a v mene bezmocných matiek* (1886) a *Ochrana nezákonných sirôt a slobodných matiek* (1887), v ktorých upozorňoval na vážnu zdravotnú a sociálnu situáciu detí slobodných matiek.

Dr. Ambro bol od januára 1873 prvým riaditeľom *Pôrodníckej kráľovskej školy pre baby* v Prešporku, kde sám prednášal. V roku 1875 získal štipendium 400 zlatých na cestu do zahraničia. V roku 1877 bol vymenovaný za riadneho člena *Krajinskej zdravotnej rady*. Bol člen *Spolku lekárov Pešťbudínskych* a bratislavského *Lekársko-prírodovedného spolku*.

Dr. Ambro s manželkou **Rózou Polgár** (1838 – 22.6.1922 Kisújszállás) mal 5 detí (Béla, Gyula, Zoltán, Emma, Nándor – syn Zoltán Ambro bol lekár, pracoval v detskej nemocnici v Bratislave a od roku 1887 ako praktický lekár v Trenčíne, zomrel 2.2.1918, je pochovaný v Trenčíne; Nándor (Ferdinand) bol chirurg v Budapešti, za manželku mal Aranku Pachner, mali tri deti – Margit, Gyulu a Lászla; Béla bol dôstojník, slobodný, žil v Bratislave, zomrel 21.8.1888; dcéra Emma bola manželkou chirurga Dr. Lájosa Kissa, mali tri deti – Béla, Mihály a György...).

Dr. Ambro sa angažoval v snahe vybudovať útulok pre opustené matky a deti, ale vo vedení mesta nenašiel dostatočnú podporu.

Zomrel na rakovinu žalúdka **15. mája 1890**. Pochovaný je v Bratislave.

Mgr. Dana Badžgoňová, 22.6.2020

Literatúra

1. Beckov 1. WilArt Nové Mesto nad Váhom 2006, Milan Šišmiš, Osobnosti Beckova, s. 188-189.
  2. Slovenský biografický slovník I. A – D. Matica slovenská, Martin 1986, s. 53.
  3. Michal Valent, Ján Štencl, Marián Bernadič: Medailóny významných osobností ženského lekárstva na Slovensku. Herba Bratislava 2016, s. 43 – 50;
  4. Gustáv Rumánek, MUDr. Ján Ambro. Beckovské noviny 3/2012, s. 26.
  5. MUDr. László Kiss, Stúpenec učenia Ignáca Semmelweisa Ján Ambro (1827 – 1890). www.solen.sk 2015 Pediatria pre prax.
- Ďalšie zdroje: Arcanum.hu...

Fotografie: Slovenská národná knižnica, Archív literatúry a umenia, sig. SA 10/2; SA 10/3 (obr. 4, 5); internet a BN (obr. 1 – 3).

